

Den insisterende krop

For nylig har jeg afsluttet et forskningsprojekt om handicappedes vilkår på arbejdsmarkedet (*Se note*). I modsætning til meget forskning anlægger vi især et kollega- og leder-perspektiv, når vi undersøger, hvilken rolle et handicap får i arbejdslivet. De 13 virksomheder, som vi besøgte, er alle optaget af inklusionsmekanismer og muligheden for at virkeliggøre den mangfoldighed, rummelighed og diversitet, som er skattede værdier på det danske arbejdsmarked.

”Vi er alle forskellige”, som flere ledere og kolleger til den handicappede fortalte os. Det lod dog til, at nogens forskellighed alligevel var for markant til, at den kunne rummes i forskellighedsfortællingen (der paradoksalt nok gjorde medarbejdergruppen ens). Når det drejede sig om den spastiske medarbejder med den anderledes krop, så var et stort mentalt arbejde påkrævet.

Følgende citat stammer fra en medarbejder, der fortæller om sit første møde med sin handicappede kollega:

”Jeg havde meget fokus på mine egne anstrengelser for at abstrahere fra handicappet. At sige: ’Det er Bent, jeg snakker med, men ikke en handicappet’. ... Hvis jeg møder noget, der er unormalt, så har jeg meget travlt med ligesom at overbevise mig selv om, at... Hvordan skal man formulere det...? Egentlig rager det mig ikke, jeg er komplet ligeglad, men jeg er meget op-

mærksom på, at den, jeg så opfatter som unormal, ikke opfatter, at jeg synes, at vedkommende er unormal, ikke? Selv om jeg er ligeglad, altså. Det er det samme som at møde en transvestit, som man skal snakke med: Bare at sidde og fokusere på, at det ikke er det, det handler om, men det er det, det handler om, ikke? Selv om man er ligeglad med, at vedkommende er transvestit. Man snakker bare om et eller andet, ikke? Men ... jeg ved ikke, om det giver nogen mening?”

Ligesom at være kendt

Citatet fortæller om det store mentale arbejde, der ligger i at skulle ”abstrahere fra et handicap”. Men det er også tankevækkende, da det knytter associationer til marginalgrupper, der har det til fælles, at de intet har med funktionsnedsættelse at gøre. Ledere og kolleger kommer ikke kun til at tænke på grupper med forskellige funktionsnedsættelser som autister, blinde, hørehæmmede osv., men associerer også til homoseksuelle, indvandrere, blondiner, rødhårede, kriminelle osv.

Det fælles for sidstnævnte grupper og den spastisk lammede medarbejder lader til at være selve det fremmedartede som sådan. At mange ledere og kolleger griber til den type associationer, antyder, at deres mentale arbejde i forhold til den handicappede kollega ikke er afsluttet

med en forståelse og accept af dennes funktionsnedsættelse, der ville kunne inkludere ham eller hende i den enslyggørende ”vi er alle forskellige-fortælling”. Denne medarbejdergruppes anderledes krop er tilsyneladende så insisterende fremmedartet, samtidig med at dominerende værdier foreskriver, at man ikke må interessere sig for den (jf. citatet: ”jeg er komplet ligeglad”).

En medarbejder med spastisk lammelse fortalte om denne insisterende fremmedartethed ved hans krop: ”Jeg plejer at sige, at det at have et handicap, det er som at være kendt, bare uden alle fordelene. Forstået på den måde, at jeg vækker op-sigt, når jeg går i bybilledet. ... Fordi det der med at være kendt, forstiller jeg mig uden at være det, det er noget med at have bevågenhed, uanset om du gider eller ej og i alle tænkelige situationer. Og det er den virkelighed, som vi har; os, der har et synligt handicap.” ■

*Nanna Mik-Meyer, antropolog
Professor mso, Institut for Organisation,
CBS*

Note: Mik-Meyer, N. et. al (2004) Hvad er nu det for én. En undersøgelse af, hvordan handicappede på arbejdsmarkedet ser sig selv og ses af deres ledere og kolleger. Ludvig og Sara Elsass Fond.

KLUMMEN (LAT. COLUMNA)

Psykolog Nyts klummetekster skrives på skift af seks personer, som har fået frie hænder til at ytre sig om tendenser i det moderne liv og samfund. Skribenterne repræsenterer vidt forskellige fagområder – og opgaven lyder ikke på at skrive om psykologi.